

Lausunto

31.08.2020

Asia: VN/15021/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi Yleisradio Oy:stä annetun lain 7 §:n muuttamisesta.

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

ASIA: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Yleisradio Oy:sta annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Suomen Kustannusyhydistys kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta ja toteaa käsillä olevasta asiasta seuraavaa.

Hallituksen esityksen rakenteesta

Hallituksen esityksessä esitetään YLE:n toimintakenttää tarkennettavan siten, että sen julkaisemat tekstisisällöt ovat selvästi kytköksissä yhtiön tuottamiin audiovisuaalisiin televisio- ja radio-ohjelmistosisältöihin. Tämä on kannatettavaa. Lainsäädäntöteknisesti oudoksuttavaa on kuitenkin, että lain esitöihin – ei itse pykälään – on laitettu merkittäviä poikkeuksia tulevan lain soveltamisalaan. Ne ovat luonteeltaan niin laveita, että niitä on mahdollista tulkita tavoilla, jotka vesittävät kokonaan ehdotetun YLE-lain muutoksen.

Oppimista koskeva poikkeus

Koska Suomen Kustannusyhdistys edustaa suomalaisia kirja- ja oppimateriaalikustantajia, keskitytään tässä lausunnossa hallituksen esityksessä olevan YLE-lain perusteluiksi kirjatun poikkeuksen numero 6 käsittelyyn. Se kuuluu:

6) Oppimiseen liittyvät tekstimuotoiset sisällöt. Lain mukaan Yleisradion tehtävänä on tarjota mahdollisuus oppimiseen ja on tärkeää, että Yleisradio voi tarjota edelleen oppimiseen ja opetukseen liittyviä tekstimuotoisia sisältöjä ilman, että ne liittyvät yhtiön liikkuvaa kuvaa tai ääntä sisältävään julkaisuun. Näin Yleisradio voisi jatkaa nykyiseen tapaan esimerkiksi opetusviranomaisten kanssa yhteistyössä julkaistujen Ylen Abitreenien ja Svenska Ylen vastaavien Ve-tamix & Abimix julkaisua.

YLE-lain 7 §:n muutoksella taustalla on ajatus, että Yleisradion toiminta jatkossa noudattaisi Euroopan Unionin kilpailuneutraaliteettivaatimuksia ehkäisemällä valtiontukisääntelyn vastaisen toiminnan. Tätä Suomen valtiota sitovaa EU-normia on tarkasteltava kaikkien YLE:n harjoittamien toimintojen, jotka eivät ole televisio- tai radiolähetystoimintaa, osalta ei esimerkiksi vain tekstimuotoisten uutissisältöjen näkökulmasta.

Valtion julkisin varoin tukema toiminta on mahdollista vain niillä alueilla, joissa ei ole saatavilla toimivaa markkinaehtoista tarjontaa (SGEI). Oppimateriaalien osalta on selvää, että tarjontaa on maassamme runsaasti ja oppimateriaalimarkkinat toimivat erinomaisesti. Valtiorahoitteisesti julkisilla varoilla toimivan toimijan, Yleisradion tuleminen markkinoille rikkoisi siten merkittäväällä tavalla toimivan ja yhteiskuntaa hyödyntävän talousekosysteemin.

EU:n valtiontukisääntelyn vaatimusten vaikutuksia kansalliseen lainsäädäntöön käsitellään tarkemmin Medialiiton asiassa 31.8.2020 antamassa lausunnossa liitteineen.

Oppimateriaalimarkkinasta

Suomen menestyksen kulmakiviä on tasa-arvoisesti ja laadukkaasti koulutettu kansa. Koulutusjärjestelmämme keskiössä ovat korkeakoulutetut opettajat. He valitsevat itsenäisesti käyttöönsä parhaiten soveltuvat oppimateriaalit. Oppimateriaalikustantajat puolestaan kilpailevat opettajien valinnoista kustantamiensa oppimateriaalien laadulla ja hinnalla. Markkinamekanismi pitää oppimateriaalien laadun korkeana ja hinnan matalana.

Opettajat ovat avainasemassa myös oppimateriaalien tuotannossa. Kustantajien oppimateriaalityöryhmissä työskentelee sivutoimisesti yli 3 000 ammattitaitoista ja asiantuntevaa

opettajaa. Yhteistyön tuloksina julkaistaan laadukkaita oppimateriaaleja ja kustantajat maksavat näistä oppimateriaalityöryhmän jäsenille palkkion.

Oppimateriaalikustantajat tekevät tiivistä yhteistyötä Opetushallituksen kanssa. Tämän takia kustantajilla on valmius julkaista uudet oppimateriaalinsa aina opetussuunnitelmien vaihtuessa. Kustantajat ovat sitoutuneet pitämään materiaalinsa myös ajantasaisina. Tämä vaatii jatkuvaa työprosessia kustantamoissa.

Opetushallitus on huolehtinut aineistojen tuottamisen julkisilla varoilla ainoastaan sellaisiin aineisiin, joihin yksityisen sektorin ei ole mahdollista vastata markkinaehtoisella oppimateriaalituotannolla (esimerkiksi saamenkielinen opetus).

Markkinahäiriö

Mikäli YLE ryhtyisi tuottamaan opetussuunnitelman mukaista oppimateriaalia verovaroin, aiheuttaisi tämä EU valtiotukisääntelyn vastaisen markkinahäiriötilanteen Suomen oppimateriaalimarkkinoilla.

Talousvaikeuksissa olevat kunnat saattaisivat pakottaa opettajat käyttämään YLE:n materiaalia, koska siitä ei koituisi kunnille erillistä kustannusta. Eri kunnissa opiskelevat oppilaat ja opiskelijat joutuisivat epätasa-arvoiseen asemaan toisten käyttäessä opettajan juuri heille valitsemia sopivia ja laadukkaita kustannettuja oppimateriaaleja toisten käyttäessä ylhäältä määrättyjä YLE:n ”ilmaisaineistoja”. Julkisilla varoilla tuotettu oppimateriaali alkaisi varsin nopeasti uhata myös yksityisen sektorin oppimateriaalikustannustoimintaa.

Markkinahäiriöstä seuraisi nopeasti se, että monissa aineissa opetettaisiin YLE:n yhtä totuutta aiheesta. – Tilanne, jota nyt arvostellaan itäisen Keski-Euroopan maissa, kuten Unkarissa ja Puolassa.

YLE:n rooli oppimisessa

Vaikka YLE toimisi, kuten sen pitää, opetussuunnitelman ulkopuolella olevien sisältöjen parissa, on sillä erittäin suuri rooli kansansivistäjänä ja läpi elämän kestävän oppimisen edistäjänä. Kuten nytkin YLE voi koota helposti lähestyttäviksi aihekokonaisuuksiksi tuottamiaan radio- ja TV-lähetyksiä. Tämän kaikelle kansalle tarvottavan kansanopiston kautta voi siis tutustua vaikka ilmastonmuutokseen, italian kieleen tai nykykirjallisuuden tarjontaan.

Ehdotus

Ehdotamme, että hallituksen esityksestä poistetaan poikkeus numero 6 tarpeettomana. YLE:n oppimateriaalituotannon mahdollistama poikkeus on selkeästi myös Suomen valtiota sitovan EU:n valtioneuvoston päätöksen vastainen. YLE kykenee pelkän pykälätekstin puitteissa tarjoamaan kansalaisille mahdollisuuden oppimiseen. YLE:n laajat ja laadukkaat televisio- ja radio-ohjelmistosisällöt ja suoraan niihin liitetyt tekstisisällöt riittävät sen tehtävän toteuttamiseen paremmin kuin hyvin.

Suomen Kustannusyhdistys,

Sakari Laiho

Johtaja

Laiho Sakari
Suomen Kustannusyhyhdistys